

Minuta ședinței Consiliului Consultativ din 1 septembrie 2015

1 septembrie 2015, 10.00 – 12.00

Introducere

Președintele ANCOM, Cătălin MARINESCU, urează bun venit participanților și prezintă Agenda întâlnirii.

1. Adoptarea Agendei

Președintele ANCOM enumeră documentele supuse dezbaterii și cere observații asupra agendei care conține **minuta ședinței Consiliului Consultativ al ANCOM din data de 13 august 2015, proiectul de decizie pentru modificarea și completarea Deciziei președintelui Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații nr. 551/2012 privind stabilirea tarifului de utilizare a spectrului**, alături de **documentația privind organizarea procedurii de selecție pentru acordarea drepturilor de utilizare a frecvențelor radio în banda de frecvențe 3410-3800MHz (compusă din proiectul de decizie privind organizarea procedurii de selecție amintite și caietul de sarcini aferent respectivei proceduri)**. În lipsa oricăror remarci, agenda este adoptată în forma propusă de ANCOM.

2. Minuta întâlnirii anterioare

Președintele ANCOM solicită observații cu privire la documentul nr. 2, *Minuta întâlnirii din 13 august 2015*. În lipsa oricăror remarci, declară minuta aprobată.

3. Proiectul de decizie pentru modificarea și completarea Deciziei președintelui Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații nr. 551/2012 privind stabilirea tarifului de utilizare a spectrului.

Președintele ANCOM dă cuvântul domnului Călin ZVANEA-COZAN, Șef Serviciu, Serviciul Licențe și Reglementări Frecvențe Radio, Direcția Juridică, ANCOM, pentru a prezenta sinteza observațiilor.

Reprezentantul ANCOM menționează că în perioada de consultare publică au fost primite observații din partea a doi operatori care solicitau același lucru, respectiv reducerea tarifului de utilizare a spectrului în banda 3400-3800 MHz. ANCOM și-a precizat însă poziția încă de la momentul consultării Strategiei și a planului de acțiune privind implementarea și dezvoltarea sistemelor de comunicații de bandă largă la nivel național în banda de frecvențe 3400-3800 MHz pentru perioada 2015-2025 (denumită în continuare *Strategia 3400-3800 MHz*), modificând doar aranjamentele de canale, tariful de utilizare a spectrului per MHz rămânând neschimbat în banda

3400-3800 MHz. De aceea, Autoritatea își păstrează poziția exprimată anterior și respinge aceste propuneri.

Toate comentariile și observațiile primite pe marginea proiectului de decizie, precum și răspunsurile oferite de către Autoritate pot fi consultate în Sinteza observațiilor, document elaborat de ANCOM în urma procesului de consultare publică și publicat pe site-ul Autorității.

Președintele ANCOM întreabă dacă mai există alte observații pe marginea **proiectului de decizie** aflat la punctul 3 pe agenda ședinței Consiliului Consultativ.

Reprezentantul Telekom propune o reducere a tarifului de utilizare a spectrului pentru tehnologiile LTE care vor fi dezvoltate ulterior în această bandă sau, eventual, cuplarea propunerii de reducere a tarifului pentru această bandă cu prevederile relevante privind posibilitatea reducerii tarifului de utilizare a spectrului pentru noile tehnologii, din Programul pentru implementarea Planului național de dezvoltare a infrastructurii – NGN (denumit în continuare *Strategia NGN*), aprobat de Guvernul României prin HG nr. 414/2015. Se solicită astfel extinderea reducerii tarifului și pentru banda 3400-3800 MHz, pe lângă celelalte benzi, menționate în Strategia NGN, în care ar urma să fie implementate noile tehnologii.

Președintele ANCOM răspunde că propunerea făcută este de fapt o observație generală, inaplicabilă la acest moment, nu o propunere concretă de modificare a proiectului de decizie aflat în discuție. În conformitate cu Strategia NGN, măsurile de diminuare a tarifului de utilizare a spectrului pot fi luate în acele benzi de frecvențe radio utilizate pentru furnizarea serviciilor de comunicații electronice de nouă generație care, prin caracteristicile lor, contribuie la atingerea obiectivelor Strategiei naționale privind Agenda Digitală pentru România 2020, adoptată prin HG nr. 245/2015 (denumită în continuare *Agenda digitală*). Dacă acest aspect va fi valabil și în cazul benzii 3400-3800 MHz, va putea fi luată o astfel de măsură și pentru banda în discuție în momentul în care se vor stabili clar criteriile și condițiile de acordare a reducerilor tarifare.

Reprezentantul ANCOM adaugă însă faptul că, în conformitate cu prevederile Strategiei NGN, ANCOM va analiza oportunitatea unor eventuale diminuări ale tarifului de utilizare spectru cu respectarea legislației naționale și a Uniunii Europene privind ajutoarele de stat și doar cu avizul favorabil din partea Consiliului Concurenței. Suplimentar față de cele precizate anterior, măsurile de reducere a tarifului de utilizare a spectrului pot fi luate numai în contextul în care sunt de natură să contribuie la realizarea obiectivelor Strategiei NGN. O astfel de abordare însă ar trebui făcută în mod structurat și ar presupune identificarea acelor benzi de frecvențe în care funcționează rețele publice prin intermediul cărora se furnizează servicii de comunicații electronice care ar putea să contribuie la realizarea obiectivelor generale din Agenda Digitală.

Reprezentantul Enigma Systems întreabă dacă licențele ce vor fi emise pentru câștigătorii procedurii de selecție se vor acorda în condiții de neutralitate tehnologică. Dacă da, ar trebui menționat în licențe în mod explicit ce reduceri ale tarifului de utilizare a spectrului se pot acorda pentru implementarea anumitor tehnologii, de la caz la caz, deoarece titularul nu are obligația informării ANCOM cu privire la tehnologiile pe care le va implementa în banda de frecvențe ce face obiectul licenței.

Președintele ANCOM răspunde că prevederile Strategiei NGN referitoare la diminuarea tarifelor sunt legate de îndeplinirea obiectivelor Agendei Digitale prin intermediul diferitelor implementări, și nu de o anumită tehnologie. Toate licențele acordate de Autoritate în ultima perioadă au fost neutre din punct de vedere tehnologic și vor rămâne la fel în continuare.

Reprezentantul Radiocom precizează faptul că Agenda digitală pentru Europa, pe care se bazează Agenda digitală adoptată de Guvernul României în 2015, a fost stabilită în anul 2010, astfel că solicită ANCOM să elaboreze un document de strategie pentru managementul spectrului radio în totalitate, nu doar pentru banda de frecvențe 3400-3800 MHz.

Președintele ANCOM menționează că, de-a lungul timpului, Autoritatea a inițiat mai multe consultări publice cu privire la modul în care ar trebui utilizate diverse benzi de frecvențe armonizate la nivel european pentru furnizarea de servicii de comunicații electronice. În plus, adoptarea unei strategii este apanajul Guvernului. Totodată, la nivelul Uniunii Europene există deja o strategie de acest tip, *Radio Spectrum Policy Program* - Programul pentru politica spectrului radio - pe care toate statele membre ale Uniunii Europene trebuie să îl respecte, prin diverse modalități, precum aceea de acordare a drepturilor de utilizare a spectrului la diverse termene și în anumite condiții tehnice și administrative și/sau de adaptare, în consecință, a Tabelului național de atribuire a benzilor de frecvențe radio. De asemenea, Autoritatea are în plan pentru toamna acestui an elaborarea unor linii strategice atât pentru activitatea de reglementare a domeniului cât și pentru cea de administrare a resurselor limitate ale statului pe care ANCOM le gestionează. **Reprezentantul ANCOM** observă, la rândul său, că prin art. 5 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 18/2008 legiuitorul a mandatat ANCOM să adopte o strategie strict pentru banda de frecvențe 3400-3800 MHz, nu pentru alte benzi de frecvențe.

În lipsa altor observații, Președintele ANCOM declară **Proiectul de decizie pentru modificarea și completarea Deciziei președintelui Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații nr. 551/2012 privind stabilirea tarifului de utilizare a spectrului** adoptat în forma în care a fost supusă dezbaterii în această ședință a Consiliului Consultativ.

4. Documentația privind organizarea procedurii de selecție pentru acordarea drepturilor de utilizare a frecvențelor radio în banda de frecvențe 3410-3800 MHz

Președintele ANCOM dă cuvântul domnilor Mihai COMĂNICI, Șef Serviciu, Serviciul Radiocomunicații Fixe, Direcția Gestiunea Spectrului, Direcția Executivă Administrare Spectru Radio și Numerotație, ANCOM, și Călin ZVANCEA-COZAN, Șef Serviciu, Serviciul Licențe și Reglementări Frecvențe Radio, Direcția Juridică, ANCOM, pentru a prezenta sinteza observațiilor.

Reprezentantul ANCOM precizează că nu au fost observații directe pe marginea *Proiectului de decizie privind organizarea procedurii de selecție pentru acordarea drepturilor de utilizare a frecvențelor radio în banda de frecvențe 3410-3800MHz*, însă au fost anumite observații pe marginea unor elemente ale *Caietului de sarcini* corespondent care au avut un ecou și în textul deciziei propriu-zise, astfel încât proiectul de decizie a trebuit să fie modificat în mod corelat (astfel cum se va arăta în continuare). Acesta a fost motivul pentru care nu a fost redactat un document separat de Sinteză a observațiilor pentru proiectul de decizie, ci numai unul pentru proiectul caietului de sarcini.

Reprezentantul ANCOM menționează că au fost cinci respondenți care au transmis observațiile lor în perioada de consultare publică. Acestea au vizat aspecte atât de natură tehnică, cât și de natură financiară și administrativă, pe de o parte, precum și aspecte privind regulile procedurii de selecție și desfășurarea acesteia, pe de altă parte.

Cele mai importante observații de natură tehnică s-au referit la clarificarea semnificațiilor limitelor de putere precizate în secțiunea 3.3.3.1 a caietului de sarcini și la obligațiile de utilizare efectivă a spectrului radio menționate în secțiunea 3.3.2 a caietului de sarcini, mai exact la stațiile de bază care vor fi luate în calcul pentru evaluarea îndeplinirii respectivei obligații. Autoritatea a stabilit în acest sens că vor fi luate în calcul numai acele stații care funcționează în conformitate cu aranjamentele de canale valabile începând cu 1 ianuarie 2016, precizate în Strategia 3400-3800 MHz.

În ceea ce privește observațiile de natură financiară și administrativă, cele mai importante s-au referit la situarea în timp (înainte sau după data de 1 ianuarie 2016) a perioadei de tranziție de la actualele aranjamente de canale la viitoarele aranjamente de canale valabile de la 1 ianuarie 2016 și la mecanismul de calcul al tarifului de utilizare a spectrului în perioada de tranziție. Autoritatea a lămurit aceste aspecte în cadrul documentului de sinteză a observațiilor. De asemenea, a fost

propusă reducerea semnificativă a cuantumului minim al taxelor de licență și a valorii scrisorii de garanție bancară. ANCOM a considerat însă că valorile stabilite au ca scop demonstrarea seriozității ofertanților în cadrul procedurii de selecție și a respins propunerea.

Au existat și observații referitoare la regulile procedurii de selecție, care s-au referit, printre altele, la modificarea punctelor de eligibilitate pentru cele două tipuri de blocuri de frecvențe disponibile (în banda 3400-3600 MHz și, respectiv, în banda 3600-3800 MHz), la introducerea unor limite maxime de drepturi ce pot fi adjudecate de oricare ofertant, la adoptarea unor reguli privind drepturile de extindere și la modificarea regulilor privind informațiile furnizate ofertanților după fiecare rundă de licitație. Aceste propuneri au fost respinse, motivațiile fiind incluse în documentul de sinteză a observațiilor.

O propunere importantă ce a vizat regulile procedurii de selecție și a fost acceptată de autoritate (cu efecte importante asupra textului caietului de sarcini) s-a referit la revizuirea condițiilor referitoare la includerea loturilor în rundele primare și îndeosebi la regula ca, în cazul în care există cerere în exces conform ofertelor inițiale la oricare dintre categorii, atunci toate loturile din toate categoriile să fie incluse în rundele primare ale licitației. Autoritatea a apreciat observația primită, care se înscrie în spiritul procedurii de selecție desfășurate în anul 2012. În consecință, ANCOM a modificat în mod corespunzător atât caietul de sarcini cât și proiectul de decizie privind organizarea procedurii de selecție pentru acordarea drepturilor de utilizare a frecvențelor radio în banda de frecvențe 3410-3800 MHz, în sensul includerii tuturor loturilor din toate categoriile în rundele primare ale licitației, în cazul în care există cerere în exces conform ofertelor inițiale la oricare dintre categorii. Pe cale de consecință, a fost eliminată etapa stabilirii primului set de oferte câștigătoare.

O altă propunere importantă, cu efect asupra regulilor procedurii de selecție, s-a referit la introducerea, în cadrul runde de alocare, a unei formule pentru determinarea combinației de oferte câștigătoare, care să țină cont de configurarea echipamentelor existente ale operatorilor ce dețin în prezent alocări de canale radio în benzile de frecvențe supuse procedurii de selecție. Propunerea respectivă a fost acceptată, de principiu, de către autoritate, întrucât oferă mai multă predictibilitate în runda de alocare, inclusiv pentru câștigătorii procedurii de selecție care nu dețin în prezent spectru în benzile de frecvențe în discuție. ANCOM a introdus o formulă în caietul de sarcini, după ce a efectuat unele adaptări asupra propunerii primite.

Au existat și observații referitoare la desfășurarea procedurii de selecție, vizând aspecte legate de executarea scrisorii de garanție, de forma de prezentare și de textul acesteia, precum și aspecte referitoare la durata minimă a rundelor și la majorarea termenului de depunere a contestațiilor (după anunțarea ofertanților calificați). Autoritatea a lămurit aceste aspecte în cadrul documentului de sinteză a observațiilor.

Toate comentariile și observațiile primite pe marginea Caietului de sarcini, precum și răspunsurile oferite de către Autoritate pot fi consultate pe larg în Sinteza observațiilor, document elaborat de ANCOM în urma procesului de consultare publică și publicat pe site-ul Autorității.

Președintele ANCOM întreabă dacă mai există alte observații pe marginea **documentației de licitație** situate la punctul 4 pe agenda ședinței Consiliului Consultativ.

Reprezentantul Enigma Systems face o primă observație referitoare la scrisoarea de garanție bancară, întrebând dacă se poate menționa în prezentul Caiet de sarcini o prevedere care a existat în Caietul de sarcini aferent procedurii de selecție desfășurate în anul 2012, anume reducerea valorii scrisorii de garanție bancară pentru ofertanții care declară că vor accepta operatori mobili virtuali (MVNO) în rețeaua lor. Cea de-a doua observație a sa se referă la situația în care un câștigător al procedurii de selecție nu mai deține alocări de spectru radio și în alte benzi frecvențe, caz în care acesta ar trebui să aibă obligația de a semna un acord de roaming național pentru apelurile la numărul de urgență 112. În al treilea rând, reprezentantul Enigma Systems observă că operatorii câștigători vor exercita drepturile depline de utilizare a frecvențelor

radio adjudecate începând cu 1 ianuarie 2016 și nu li se acordă anumite priorități titularilor de licențe din prezent care ar dori o alocare viitoare specifică într-o bandă de frecvențe, așadar se dorește ca toți candidații să aibă șanse egale, însă formula matematică acceptată de ANCOM acordă o pondere mai mare unui operator care deține spectru în prezent pentru o anumită alocare viitoare în bandă, ceea ce ar intra în contradicție cu afirmația anterioară, în opinia sa. O ultimă observație se referă la lipsa unei limite maxime pentru cantitatea de spectru care se poate licita și, considerând că există riscuri de tezurizare, reprezentantul Enigma Systems propune ca Autoritatea să decidă ca numărul de stații de bază să fie proporțional cu cantitatea de spectru câștigată.

În ceea ce privește prima observație, **reprezentantul ANCOM**, domnul Bogdan IANA, director executiv, Direcția Executivă Administrare Spectru Radio și Numerotație, ANCOM precizează că deși încurajarea MVNO a fost introdusă în anul 2012 rezultatul nu a fost cel așteptat, astfel încât ANCOM nu consideră oportună reluarea acestei măsuri, dat fiind că MVNO n-au profitat dar ar putea profita în continuare de acea măsură introdusă prin licitația din 2012. Însă practica arată că nu există un interes în acest sens. Pentru a doua observație, **Președintele ANCOM** menționează că situația roaming-ului național pentru numărul 112 este specificată foarte clar în legislația referitoare la apelurile de urgență, nefiind cazul de a fi reluate prevederile legale respective și în viitoarele licențe ce vor fi acordate câștigătorilor în banda 3400-3800 MHz începând cu anul 2016, în opinia autorității. Dacă ar apărea noi tipuri de servicii cu implicații asupra apelurilor de urgență, legislația care trebuie modificată este cea referitoare la apelurile de urgență. În legătură cu o posibilă favorizare, în cadrul runde de alocare, a operatorilor care dețin deja licențe în banda 3400-3800 MHz, **reprezentantul ANCOM** precizează că nu este vorba de nicio contradicție. Formula introdusă de ANCOM creează cadrul necesar pentru ca operatorii menționați mai sus să își păstreze, pe cât posibil (având în vedere diferențele importante dintre aranjamentele de canale în vigoare și cele valabile începând cu 2016), resursele pe care le dețin în prezent, în condiții de transparență pentru toți ofertanții. Dar, după 2016, un operator nou care în runda de alocare câștigă spectrul deținut în prezent de un alt operator – care nu a știut să utilizeze în mod eficient formula respectivă în cadrul runde de alocare, pentru a-și conserva subbenzile alocate în prezent (sau nu a dorit acest lucru) – va avea drepturi depline de utilizare a respectivei porțiuni de spectru radio. În cazul în care cei doi operatori ajung la o înțelegere privind migrarea, dacă va fi cazul, pe care Autoritatea o va sprijini conform celor precizate în Strategia 3400-3800 MHz, se va respecta acea înțelegere. În caz contrar noul operator se va bucura pe deplin de noile drepturi începând cu 1 ianuarie 2016 iar operatorul existent, care nu și-a conservat subbenzile alocate în urma runde de alocare și nici nu a ajuns la o înțelegere de migrare cu noul operator, nu va mai avea nici un drept. **Președintele ANCOM** completează cu observația că Autoritatea are în primul rând în vedere să sprijine utilizatorii care trebuie să beneficieze de serviciile ce vor fi furnizate în aceste benzi în regim de continuitate. Și în trecut, operațiunile de migrare, realizate în alte benzi de frecvențe în baza unor înțelegeri prealabile între operatori, au fost monitorizate de ANCOM și nu au existat probleme deosebite. Tot perspectiva interesului utilizatorilor este avută în vedere și în soluția adoptată de ANCOM la care se referă ultima observație formulată de reprezentantul Enigma Systems, **Președintele ANCOM** precizând că Autoritatea urmărește ca utilizatorii să aibă acces la serviciile care vor fi furnizate prin intermediul spectrului ce face obiectul procedurii de selecție, iar obligațiile de acoperire urmăresc chiar acest lucru. De aceea, ANCOM consideră că nu este proporțional să impună o astfel de legătură de proporționalitate între cantitatea de spectru câștigată și obligațiile de acoperire, mai ales că există instrumente în legislația actuală prin care Autoritatea poate interveni pentru a se evita o eventuală tezurizare a spectrului de către titularii de licențe. **Reprezentantul ANCOM** completează răspunsul la această ultimă observație cu un exemplu ipotetic al unui operator care, de exemplu, ar câștiga 80% din spectrul supus procedurii de selecție, plătiind taxa de licență și tariful de utilizare a spectrului aferente spectrului adjudecat. Dacă acest operator ar instala un număr de stații de bază conform obligațiilor stipulate în caietul de sarcini și utilizează, de fapt, numai un canal radio pe aceste stații de bază, Autoritatea poate retrage parțial drepturile în urma constatării acestui fapt. În plus, **reprezentantul ANCOM** accentuează, pentru lămurirea deplină a operatorului, că tariful de utilizare a spectrului se

plătește relativ la drepturile de utilizare a spectrului câștigate, nu la cele utilizate efectiv (o unică excepție în acest sens constituind-o, la un moment dat, hotărârea Guvernului prin care s-a decis acordarea drepturilor de utilizare a frecvențelor radio pentru sisteme de comunicații mobile de tip 3G în benzile de 2 GHz, când scopul a fost de stimulare a operatorilor de a furniza servicii de comunicații electronice de generația a III-a).

Reprezentantul Telekom propune modificarea punctului 3.3.2 din Caietul de sarcini, prin menținerea unei singure obligații de acoperire, respectiv acoperirea cu cele 100 de stații până la data de 31 decembrie 2019, și eliminarea celorlalte două obligații intermediare de acoperire, argumentând că în acest moment nu sunt disponibile echipamente pe piață care să respecte aranjamentele de canale cu lărgime de 5 MHz sau 2x5 MHz, după caz. În plus, reprezentantul Telekom consideră că această modificare ar păstra obiectivul principal de acoperire (100 de stații) stabilit de ANCOM, motiv pentru care, în opinia sa, ar putea fi implementată în caietul de sarcini.

Președintele ANCOM consideră că observația este una pertinentă, dar, fiind o propunere nouă, care nu a fost transmisă în perioada de consultare publică, este necesar ca toți ceilalți participanți la ședința Consiliului Consultativ să își exprime opinia față de această nouă propunere.

Reprezentantul Radiocom dorește să știe dacă există și alte modificări majore propuse sau operate în caietul de sarcini, față de cele precizate în documentul de sinteză a observațiilor, primite pe timpul consultării publice, caz în care solicită reluarea consultării publice, dată fiind și prezența redusă a operatorilor de pe piață la această ședință.

Președintele ANCOM precizează că nu au existat alte propuneri primite în afara perioadei de consultare publică și reamintește etapele de aprobare a documentației de licitație: Autoritatea a făcut o propunere pentru textul deciziei privind procedura de selecție și conținutul caietului de sarcini subsecvent, pe care le-a supus consultării publice, după care a analizat toate propunerile și comentariile primite în urma consultării publice. ANCOM a răspuns tuturor observațiilor primite și le-a acceptat (dacă îmbunătățesc sau clarifică suplimentar textele în discuție) sau le-a respins în mod argumentat. Toate răspunsurile sunt incluse în documentul de sinteză a observațiilor, iar documentele (proiect de decizie și caiet de sarcini) în care au fost integrate (cu evidențierea modificărilor efectuate) acele propuneri acceptate de Autoritate au fost supuse Consiliului Consultativ. Dat fiind că propunerea din partea reprezentantului Telekom este nouă, ANCOM nu o poate accepta decât dacă este susținută de toți cei prezenți la actuala ședință a Consiliului Consultativ. Cu privire însă la prezența în sală a operatorilor, **Președintele ANCOM** informează că toți operatorii interesați sunt anunțați cu privire la orele și datele în care vor avea loc ședințele Consiliilor consultative și la subiectele discutate în cadrul acestora. Operatorii nu pot fi obligați să participe la aceste ședințe, acest aspect fiind la alegerea lor, motiv pentru care autoritatea consideră că la fiecare ședință a Consiliului consultativ sunt prezente toate persoanele cu adevărat interesate de subiectele aflate în discuție la acel moment.

Reprezentantul Vodafone consideră că obligațiile intermediare de acoperire specificate în Caietul de sarcini trebuie menținute și infirmă argumentul **reprezentantului Telekom** referitor la lipsa echipamentelor de pe piață.

Președintele ANCOM concluzionează discuțiile și respinge propunerea **reprezentantului Telekom**, în lipsa acordului tuturor participanților din sală pentru modificarea punctului 3.3.2 din Caietul de sarcini.

Reprezentantul Radiocom solicită specificarea mult mai clară a unor reguli de bază, cunoscute dinainte, pentru perioada de migrare în subbenzile de frecvențe care vor fi câștigate în urma licitației. Mai precis, reprezentantul Radiocom a dorit să afle dacă se vor impune anumite limite de timp și după ce reguli se va realiza migrarea, dat fiind că sunt operatori care dețin în exploatare foarte multe puncte de prezență, situație în care migrarea este mult mai dificilă. În al doilea rând, reprezentantul Radiocom dorește clarificarea motivului pentru care Caietul de sarcini specifică un

punctaj diferit pentru cele două benzi. Cea de-a treia observație vizează valorile minime ale taxei de licență, reprezentantul Radiocom dorind să afle dacă ANCOM a propus Guvernului micșorarea acestora, așa cum au solicitat doi respondenți.

Pentru observația referitoare la migrarea în noile subbenzi ce vor fi alocate, **președintele ANCOM** explică faptul că licențele existente își încetează valabilitatea la 31 decembrie 2015 iar noile licențe intră în vigoare de la 1 ianuarie 2016, astfel încât Autoritatea nu poate impune o perioadă de tranziție care să afecteze drepturile de utilizare conferite prin licențe până la sau după această dată. În situațiile anterioare similare, ANCOM a creat cadrul necesar în acest sens, pentru ca operatorii implicați în migrare să încheie un protocol cuprinzând reguli clare și un program de migrare, semnat de operatorii în cauză și de ANCOM, însă Autoritatea nu poate impune, printr-o decizie, aceste reguli înainte de cunoașterea rezultatelor procedurii de selecție. ANCOM va asigura cadrul de întâlnire a operatorilor implicați în migrare, care au și un obiectiv comun, anume cel de a asigura continuitatea furnizării serviciilor, și va garanta, prin semnarea protocolului, faptul că va monitoriza procesul de migrare și va transmite celor implicați eventualele corecții necesare ce ar surveni pe timpul migrării. **Reprezentantul ANCOM** adaugă, în plus față de cele menționate anterior, că formula de calcul introdusă în runda de alocare este inclusiv în beneficiul Radiocom, căruia i se oferă astfel instrumentul și șansa de a licita de așa manieră în runda de alocare încât să obțină noile subbenzi alocate cât mai aproape de alocările existente, conducând astfel la eliminarea unei eventuale perioade de tranziție și a costurilor aferente.

În ceea ce privește observația referitoare la punctele de eligibilitate diferite pentru cele două benzi supuse procedurii de selecție, **președintele ANCOM** clarifică faptul că, așa cum s-a întâmplat în alte țări, dacă există o asimetrie între taxa de licență, puncte de eligibilitate și cantitatea de spectru, licitația se poate manipula, astfel încât este necesar să fie păstrată proporționalitatea între aceste elemente, relevantă fiind cantitatea de spectru obținută de operator, nu dacă este vorba de tehnologii FDD sau TDD. La ultima observație a reprezentantului Radiocom, **reprezentantul ANCOM** reamintește că, în cazul instituțiilor care nu au drept de inițiativă legislativă, propunerea de act normativ se face de către Secretariatul General al Guvernului, în baza propunerii venite de la instituțiile publice respective, în cazul de față din partea ANCOM. Textul propunerii înaintate de ANCOM a fost totodată avizat de către Ministerul Finanțelor, care are o perspectivă de ansamblu asupra resurselor bugetare ale statului. În plus, propunerea de stabilire a valorilor minime ale taxelor de licență pentru acordarea drepturilor de utilizare în banda 3400-3800 MHz, înaintată de ANCOM către Secretariatul General al Guvernului, a avut ca punct de reper hotărârea Guvernului nr. 1155/2013 privind stabilirea taxei de licență pentru prelungirea valabilității licențelor acordate prin procedură de selecție în banda 3400-3600 MHz, principiul respectiv fiind păstrat și în actul normativ aflat în discuție.

Președintele ANCOM solicită alte observații din sală.

Reprezentanta Orange are mai multe observații ce necesită clarificări. În primul rând, aceasta observă unele neconcordanțe în Caietul de sarcini, precum cea de la secțiunea 5.3.4., care sugerează că nu ar fi incluse toate blocurile de frecvențe în rundele primare, contrar celor precizate anterior de către ANCOM în documentul de sinteză a observațiilor. În al doilea rând, aceasta întreabă dacă, în cadrul rundei primare suplimentare, se poate depune o singură ofertă pentru un singur pachet în cadrul licitației sau mai multe oferte pentru mai multe pachete. În al treilea rând, reprezentanta Orange întreabă cum se calculează prețul în cea de-a doua rundă primară suplimentară. De asemenea, în al patrulea rând, dat fiind că runda de alocare se organizează separat pentru cele două benzi, reprezentanta Orange propune ca rundele să fie succesive iar prima rundă să fie pentru banda de 3,5 GHz, cu motivația că este mai ușor pentru operatori să își gestioneze fondurile în această succesiune. În al cincilea rând, reprezentanta Orange solicită confirmarea faptului că subbenzile ce urmează a fi alocate vor fi continue și întreabă dacă vor exista constrângeri privind poziționarea spectrului rămas nevândut. În al șaselea rând, aceasta solicită mărirea duratei rundelor, de la 15 la 30 de minute. În al șaptelea

rând, reprezentanta dorește o clarificare asupra modului în care este calculat, în banda de 3,7 GHz, punctul de mijloc pentru parametrii **x**, **y** și **z** din cadrul formulei de calcul în runda de alocare, anume dacă raportarea se face la banda superioară sau la cea inferioară.

Reprezentantul ANCOM precizează, în legătură cu prima observație, că este într-adevăr vorba de o neconcordanță ce va fi remediată în Caietul de sarcini în toate locurile în care aceasta se impune, iar, în legătură cu cea de-a doua observație, confirmă că un ofertant va depune o singură ofertă pentru un singur pachet în cadrul licitației, astfel cum se arată și în documentul de sinteză a observațiilor. La cea de-a treia întrebare, reprezentantul ANCOM răspunde că prețul pentru a doua rundă primară suplimentară va fi calculat după aceleași reguli ca în cazul celui calculat pentru runda primară suplimentară inițială. Ca răspuns la cea de-a patra observație, acesta adaugă că Autoritatea va organiza succesiv rundele de alocare (deoarece un operator poate câștiga drepturi în ambele benzi de frecvențe supuse procedurii de selecție), acceptând propunerea reprezentantei Orange, anume de a organiza mai întâi runda pentru banda inferioară (de 3,5 GHz) și apoi runda pentru banda superioară (de 3,7 GHz). Reprezentatul ANCOM confirmă că subbenzile ce urmează a fi alocate în urma câștigării procedurii de selecție vor fi continue, astfel cum se prevede deja în Strategia 3400-3800 MHz, și a mai precizat că nu există constrângeri privind poziționarea spectrului rămas neadjudecat, ca răspuns la cea de-a cincea neclaritate. Pentru cea de-a șasea solicitare, reprezentantul ANCOM menționează că Autoritatea acceptă propunerea reprezentantei Orange, astfel că durata tuturor rundelor va fi de 30 minute. Pentru cea de-a șaptea observație, **președintele ANCOM** menționează că va oferi un răspuns după o scurtă pauză.

Președintele ANCOM solicită alte observații din sală.

Reprezentantul Enigma Systems este preocupat de situația în care, dacă va mai rămâne spectru rămas neadjudecat, există riscul ca acesta să nu mai fie vandabil ulterior, deoarece este foarte posibil ca spectrul rămas să fie împrăștiat în diferite zone ale benzilor de frecvențe, atâta timp cât ANCOM nu impune ca acel spectru rămas neadjudecat să fie păstrat agregat într-o anumită poziție a benzilor de frecvențe.

În răspuns, **reprezentantul ANCOM** precizează că, deși principiul este teoretic pertinent, Autoritatea trebuie să țină cont și de aspectele practice ale situației, precum faptul că, în contextul permiterii de către ANCOM a utilizărilor de tip TDD în aranjamentul de tip FDD valabil în banda de 3,5 GHz, s-a discutat foarte mult despre necesitatea existenței unor benzi de gardă, principiul operării fără producerea de interferențe prejudiciabile fiind de asemenea important în cadrul activității de gestionare a spectrului. De asemenea, până în prezent unii operatorii au renunțat la spectrul pe care-l aveau alocat în banda de 3,5 GHz, iar în banda de 3,7 GHz ANCOM a organizat o procedură de selecție la care nu a participat nimeni. În plus, ulterior, Autoritatea nu a primit nicio cerere de alocare din partea vreunui operator în nici una din benzile ce fac obiectul procedurii de selecție, deși exista destul spectru liber. În aceste condiții, autoritatea consideră că este oportună abordarea în care nu se impun restricții cu privire la poziționarea spectrului rămas neadjudecat, chiar dacă acest lucru poate însemna ca blocurile rămase libere să nu fie adiacente. Dacă în viitor va crește interesul pentru aceste benzi de frecvențe și ANCOM va trebui să organizeze o procedură de selecție pentru acordarea spectrului rămas liber, constatând în același timp că tehnologiile ce vor apărea la acea dată vor genera probleme de acordare a drepturilor de utilizare datorită fragmentării spectrului, atunci vor putea fi implementate diverse metode, cum ar fi o Strategie de migrare a drepturilor de utilizare, pentru a se putea ajunge la o înțelegere între operatori. Pentru moment însă, date fiind informațiile existente în prezent precum și istoricul și situația actuală a acestor benzi, ANCOM consideră că este important în primul rând ca, în banda de 3,5 GHz cel puțin, să fie posibilă o operare neîngrădită, fără restricții, inclusiv pentru un operator nou venit care folosește tehnologia TDD, ceea ce ar putea implica existența unor benzi de gardă între operatorii care folosesc tehnologie FDD și TDD în banda de 3,5 GHz. Autoritatea consideră că există beneficii mai mari în acest caz, utilizând această abordare, decât prin

introducerea unor reguli care să conserve spectrul rămas nealocat într-o singură zonă continuă a benzilor de frecvențe.

În lipsa altor observații din sală, **președintele ANCOM** solicită o pauză pentru formularea răspunsului la ultima observație a reprezentantei Orange.

Pauză. Sesiunea a II-a

Președintele ANCOM precizează că ultima observație a reprezentantei Orange, referitoare la definirea parametrilor din formula ce va fi utilizată în runda de alocare, este pertinentă. **Reprezentantul ANCOM** detaliază că, pentru termenii **y** și **z** ai formulei ce va fi utilizată în runda de alocare, definițiile din Caietul de sarcini menționau, pentru ambele benzi, semibanda superioară care ar fi inclusă într-o opțiune de alocare, ceea ce este valabil doar pentru banda de 3,5 GHz, unde va fi utilizat un aranjament de tip FDD. Însă în banda de 3,7 GHz noul aranjament va fi de tip TDD și, deci, nu vor exista opțiuni de alocare care să aibă semibandă superioară. Reprezentantul ANCOM precizează însă că definiția actuală a termenului **x** este corectă pentru ambele benzi de frecvențe. Prin urmare, în cazul benzii de 3,7 GHz definiția pentru **y** reprezintă, de fapt, valoarea (în MHz) a punctului de mijloc al benzii ce ar corespunde opțiunii de alocare celei mai îndepărtate în raport cu **x** (altfel spus, cu semibanda superioară a subbenzilor de frecvențe deținute în prezent), iar **z** reprezintă valoarea (în MHz) a punctului de mijloc al benzii ce corespunde opțiunii de alocare din combinația analizată.

Reprezentantul Radiocom întreabă de ce este necesară această formulă de calcul, iar **reprezentantul ANCOM** răspunde că, astfel cum se descrie în documentul de sinteză a observațiilor, Autoritatea asigură prin această formulă un grad mai mare de predictibilitate atât pentru operatorii care operează deja în bandă (situație în care se încadrează și Radiocom) - care au astfel, de principiu, posibilitatea și instrumentul necesar de a-și păstra, cu un grad mai mare de certitudine, poziția pe care o dețin în prezent (dacă doresc aceasta) - cât și pentru eventualii noi operatori în banda respectivă, care ar putea, astfel, să evite apropierea de un operator care deține spectru în prezent și ar intenționa să-și păstreze și pe viitor poziția în bandă. Altfel, în lipsa formulei ar exista un grad mai mare de hazard, care acum este diminuat semnificativ prin această regulă generală care crește gradul de predictibilitate atât pentru operatorii existenți cât și pentru operatori nou veniți în banda de frecvențe respectivă. Reprezentantul ANCOM reamintește că formula a fost propusă de un respondent dar că Autoritatea nu a preluat-o ca atare ci a adaptat-o, considerând că varianta de formulă propusă inițial permitea un impact prea mare al unora dintre oferte.

Președintele ANCOM solicită alte observații din sală.

Reprezentantul Enigma Systems sugerează că ar putea fi utilă și introducerea unei formule referitoare la faptul că ANCOM permite ca în aceste benzi să se implementeze legături punct la punct, existând astfel riscul ca banda să fie licitată de fapt pentru legături punct la punct. Ca să nu apară probleme ulterioare, reprezentantul propune să se stabilească anumite limite, tot printr-o formulă, care să rezulte într-un procent al numărului de linii de radiorelee care ar putea fi instalate, prin raportare la numărul de stații de bază instalate.

Președintele ANCOM informează că această propunere este nouă, nefiind făcută în timpul consultării publice, acceptarea ei implicând o nouă consultare publică. Prin urmare, aceasta nu poate fi luată în discuție în cadrul ședinței Consiliului consultativ. De altfel, nu se poate presupune în mod rezonabil că s-ar putea găsi o soluție pertinentă la problema descrisă într-un timp atât de scurt, în timpul ședinței. În plus, pentru lămurirea deplină a reprezentantului Enigma Systems, **reprezentantul ANCOM** arată faptul că folosirea liniilor de radiorelee este limitativ descrisă atât în Strategia 3400-3800 MHz cât și în secțiunea 2.1 lit. d) din Caietul de sarcini, fiind vorba numai despre linii de radiorelee care să deservească stațiile de bază din rețeaua care face obiectul

licenței în banda de 3,5 GHz sau 3,7 GHz. Așadar operatorii nu pot implementa linii de radiorelee de sine stătătoare în banda 3400-3800 MHz, oriunde la nivel național și pentru a transporta orice fel de trafic. Altfel spus, prin caietul de sarcini este limitată utilizarea liniilor de radiorelee la îndeplinirea rolului de mijloc auxiliar de transport al traficului rezultat din rețeaua care face obiectul licenței în banda de 3,5 GHz sau 3,7 GHz. De aceea, nu este nevoie de o formulă suplimentară în acest caz. O eventuală formulă ar fi putut fi relevantă numai dacă operatorii ar fi avut permisiunea de a instala, fără restricții, orice fel de linii de radiorelee care să opereze în subbenzile ce vor fi alocate în urma procedurii de selecție. De altfel, această propunere de eliminare a restricțiilor pentru radiorelee a fost exprimată de unii respondenți cu ocazia consultării publice pentru Strategia 3400-3800 MHz. La acel moment, ANCOM a respins propunerea și a detaliat poziția sa cu privire la acest subiect cu ocazia ședinței Consiliului consultativ din 16 aprilie 2015 (a se vedea minuta ședinței respective). Cu acea ocazie, printre altele, autoritatea a precizat că, pentru a instala și exploata linii de radiorelee de uz general, operatorii publici utilizează subbenzi de frecvențe alocate în alte benzi dedicate acestui scop.

Reprezentantul Radiocom precizează că nu este de acord cu propunerea reprezentantei Orange de organizare succesivă a rundelor de licitație, precizând că acestea trebuie să aibă loc simultan. Acesta consideră că operatorii care licitează numai în banda de 3,7 GHz ar fi discriminați, neavând drepturi de participare în prima rundă, organizată pentru banda de 3,5 GHz. Astfel, în opinia reprezentantului Radiocom, operatorii care nu vor mai avea loc în banda de 3,5 GHz se vor retrage ulterior în banda de 3,7 GHz

Președintele ANCOM precizează că este vorba despre o confuzie sau o neînțelegere a procedurii de selecție. Acesta clarifică procedura de licitație, arătând că rundele primare și rundele primare suplimentare ale etapei de licitație a procedurii de selecție au loc pentru ambele benzi de frecvențe simultan, nu se licitează mai întâi în banda de 3,5 GHz și apoi în banda de 3,7 GHz. Abia după ce rundele primare și cele primare suplimentare s-au încheiat, urmează rundele de alocare, unde se stabilește exact unde anume în bandă sunt poziționate blocurile câștigate de către fiecare ofertant. Cele două runde de alocare, pentru cele două categorii de blocuri, trebuie să aibă loc succesiv fiindcă un ofertant ce ar câștiga drepturi de utilizare în ambele benzi de frecvențe nu ar putea fi prezent simultan în două runde distincte. În concluzie, rundele primare se derulează în același timp pentru ambele categorii de blocuri, doar rundele de alocare se derulează succesiv.

În lipsa altor observații din sală, **președintele ANCOM** consideră **Documentația privind organizarea procedurii de selecție pentru acordarea drepturilor de utilizare a frecvențelor radio în banda de frecvențe 3410-3800 MHz** adoptată în forma prezentată Consiliului Consultativ, dar la care vor fi aduse ulterior modificările necesare, ținând cont de clarificările ce au fost subliniate în timpul acestei ședințe.

Decizia privind procedura de selecție în banda 3400-3800 MHz se va transmite spre publicare în Monitorul Oficial după publicarea hotărârii Guvernului privind valorile minime ale taxelor de licențe pentru obținerea drepturilor de utilizare a spectrului radio în banda 3400-3800 MHz.

5. Diverse

Președintele ANCOM le prezintă celor prezenți calendarul licitației. Astfel, în funcție de data publicării reglementărilor amintite la finalul punctului precedent, în ziua imediat următoare ANCOM va publica anunțul de licitație, dată ce va reprezenta termenul **x** din Caietul de sarcini, iar termenele se vor calcula așa cum sunt trecute în Caietul de sarcini, ținând cont că termenele nu trebuie să fie în zilele de sâmbătă și duminică. Președintele ANCOM estimează finalizarea licitației spre mijlocul lunii noiembrie, în funcție de interesul operatorilor (existența cererii excedentare în oricare dintre cele două benzi). Dacă nu există cerere excedentară în nici una dintre benzile de frecvențe supuse procedurii de selecție, fiecare ofertant câștigă ceea ce a solicitat conform ofertei

sale inițiale și se trece direct la rundele de alocare. Termenul de plată a taxei de licență este, conform hotărârii Guvernului, data de 2 decembrie 2015. Programul de tranziție în vederea efectuării migrărilor de subbenzi de frecvențe alocate, dacă vor fi necesare astfel de procese de migrare în cadrul celor două benzi de frecvențe, va fi stabilit cel mai probabil în cursul lunii decembrie, astfel încât la 1 ianuarie 2016 să fie clar pentru toți operatorii cum va avea loc migrarea și care vor fi termenele. Procedura de selecție va avea loc la sediul Direcției Regionale București, unde ANCOM a organizat toate licitațiile din anul 2012 până în prezent. Numărul rundelor de licitație este estimat a fi între două și nouă pe zi, cu mențiunea că ele se pot derula numai între orele 09.00-16.00. Ca de obicei, înainte de licitația propriu-zisă, ANCOM va organiza o sesiune de informare și instruire pentru cei care participă la licitație, așa cum s-a procedat de fiecare dată cu ocazia procedurilor de selecție anterioare.

În final, președintele ANCOM le mulțumește participanților pentru prezență și declară ședința închisă.